

Evropska porozna 'spoljna granica'

Author: [Daniel Sunter](#)

Evropske institucije pocele su da trose ozbiljna sredstva za zastitu srpskih granica koje se nalaze na putu ilegalnih imigranata ka Evropskoj uniji.

U sumrak, u blizini Zajecara, na srpskoj granici sa Bugarskom, putnici u svojim vozilima strpljivo cekaju da pogrnicna policija proveru njihove putne isprave pre nego sto iz jedne drzave predju u drugu.

Vecina Srba, koji su se zaputila ka istoku, ide u kupovinu ili na odmor na crnomorsku obalu. Za vecinu Bugara, Srbija je samo zemlja tranzita na njihovom puta ka Zapadu.

Ovi putnici deluju sasvim nevino, i to, uistinu, i jesu. Mada Evropska unija ovu pogrnicnu zonu smatra jednom od velikih glavobolja u pogledu bezbednosti, problemi nisu ovde, vec u brdima prekrivenim gustom sumom oko Zajecara.

Iz noci u noc, krijumcari ljudi i azilanti se probijaju ka zapadu pod zastitom tame, koristeći poroznu i slabo cuvanu granicu kao vrata ka zemlji snova na Zapadu za sve one koji ilegalno pristizu iz Iraka, Avganistana, Turske i drugih zemalja.

Oni biraju ovo pogrnicno podrucje za prelazak jer za razliku od veceg dela srpske granice sa Rumunijom ka severu, ovde nema širokih reka koje bi razdvajale dve drzave, vec samo sumovita brda ispresecana tajnim stazama.

Godinama se ovaj tajni promet ljudima odvijao bez ikakvih prepreka. Ipak, sada su na pomolu neke promene. Nakon prijema Madjarske u Evropsku uniju, Srbija je postala – kako to kaze jedan medjunarodni ekspert koji radi u Srbiji – "spoljna granica Evropske unije". Promene se konacno desavaju.

SUZBIJANJE TRGOVINE LJUDIMA

U septembru bi srpsko Ministarstvo unutrasnjih poslova, MUP, i Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, OEBS, trebalo da potpisu kljucan sporazum ciji je cilj da se sprece trgovci ljudima u vršenju nelegalnih aktivnosti. "Memorandum o razumevanju", koji se odnosi na reforme srpske policije i njeno priblizavanje evropskim standardima, obuhvata kljucni segment posvecen jacanju pogrnicne policije radi sprecavanja nelegalne trgovine robom i ljudima.

OEBS ce obezbediti paket poznat pod imenom "Integrirano upravljanje sistemom pogrnicne policije" kako bi se pomoglo Srbiji da poboljsa rad svoje pogrnicne policije, demilitarizuje granicu kojom jos uvek patrolira vojska i modernizuje granicne prelaze.

Potpisivanje ovog dokumenta je samo jedan u nizu koraka koje preduzimaju Evropska unija i ostatak medjunarodne zajednice da bi unapredili kapacitet policije i drugih organa pogrnicne kontrole za delotvorniju zastitu ove osetljive granice.

Sve vece interesovanje za srpsku granicu predstavlja deo sireg konteksta gde su krizna zarista u Iraku i Avganistanu u poslednje dve godine samo doprinele ionako velikom prilivu ilegalnih imigranata u Evropsku uniju.

Imigranti i ljudi koji ih krijumcare usredsredili su se na Balkansko poluostrvo, uključujući Srbiju, kao glavni tranzitni put u ovom trenutku koji leži na obodu Evropske unije.

RAZMERE PROBLEMA

Najkritičnija područja Srbije u pogledu krijumčarenja imigranata i azilanata su na jugu što je tačka ulaska za ljude koji dolaze sa Bliskog istoka i istočne Azije: jugoistočna granica sa Bugarskom i administrativna granica sa Kosovom.

Drugi put za krijumčarenje žena, uglavnom iz Moldavije i drugih delova bivšeg Sovjetskog Saveza, prolazi kroz Rumuniju i drugi deo srpske granice – u severoistočnom delu zemlje, u Vojvodini.

U prvih šest meseci ove godine, srpska policija uhvatila je 409 osoba koje su ušle u Srbiju nelegalno. Njih devedeset su bili turski državljani, uglavnom Kurdi; bilo je 70 Avganistanaca, 51 moldavski državljanin i trideset dvoje Kineza. Ostali su poreklom iz niza drugih zemalja.

Medjutim, ovo je samo vrh ledenog brega. Policija priznaje da uspeva da uhvati samo mali deo ukupnog broja nelegalnih imigranata koji koriste tajne puteve za prelazak granice. Moguće je da se radi o hiljadama ljudi godišnje.

Krijumčari i trgovci ljudima nisu jedno te isto. Ovi prvi uzimaju gotovinu od svojih klijenata kako bi im pomogli da nelegalno udju u određene zemlje, dok u trgovini ljudima postoji prisila ili prevara što se za žrtve često okončava prisilnim radom bez naknade ili prostitucijom.

Potpukovnik Predrag Zlatić, šef odseka za strance pri upravi srpske pogranične policije, kaže za IWPR da je Srbija ključni deo krijumčarskog kanala zbog svog geografskog položaja između Afrike i Azije s jedne strane, i zapadne Evrope kao konačne destinacije imigranata s druge.

Zlatić dodaje da je najviše ilegalnih ulazaka u Srbiju zabeleženo na srpsko-bugarskoj granici. Uglavnom je reč o osobama azijskog porekla.

"Ako se zatvori jedan kanal, otvara se drugi", kaže Zlatić. "Ako zatvorimo kanal iz Bugarske, pojavi se novi u Rumuniji, i obratno. Ove godine smo presekli dosta svercerskih kanala, ne samo u pograničnim područjima poput Zajecara, već i u dubini teritorije Srbije, poput Beograda."

Ukupna dužina granice Srbije iznosi 2.155 kilometara i obezbeđuju je Vojska Srbije i Crne Gore, VSCG, i srpska policija, osim pojasa od 264 kilometara koji razdvaja Kosovo – koje je tehnički još uvek deo Srbije, ali pod kontrolom Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu, UNMIK – od Albanije i Makedonije. Vojska čuva samu granicnu liniju, dok policija patrolira sirom pograničnom zonom.

Stručnjaci navode mnoge probleme sa kojima se suočava Srbija u kontroli svojih granica, uključujući zastarelu tehnologiju i nedovoljan broj ljudi angazovan na tom poslu.

Za početak, koncept obezbeđivanja državne granice pomoću armije se smatra anahronim modelom koji nije kompatibilan sa modernim evropskim standardima. Radi se o sistemu nasledjenom iz prethodnih rezima koji su susedne zemlje dozivljavali kao potencijalne neprijatelje.

"Vojska je neefikasna i staticna u obezbedjivanju granice. Ona nije u stanju da odgovori izazovima sa kojima se suocavaju i Srbija i Evropa", izjavio je jedan medjunarodni ekspert za pitanja pograncne bezbednosti za IWPR. "Zbog toga bi je trebalo zameniti profesionalnim snagama pograncne policije."

Ovaj strucnjak – koji je zeleo da ostane anoniman – upozorio je da je put ka formiranju takvih snaga slozen i skup, te da podrazumeva reorganizaciju, obuku ljudstva, nabavku nove opreme i bolji obavestajni rad za pracenje krijumcarskih kanala.

Najveci teret i aktivnosti na poslu obezbedjivanja granice, posebno u smislu otkrivanja ilegalnih prelazaka stranih drzavljana, obavlja Uprava pograncne policije Ministarstva unutrašnjih poslova, MUP, Srbije.

Tokom posete Zajecaru, IWPR je imao priliku da se uveri u kojoj je meri upravi pograncne policije nedostaje ljudi i opreme za izrsavanje zadataka na presretanju krijumcara.

Na samo par stotina metara udaljenosti od guzvi na granicnom prelazu "Vrska Cuka" zelena ravnica pretvara se u sumom obrasla brda – skrivena od pogleda policije na obe strane granice.

"Ovo pograncno podrucje predstavlja veoma tezak teren, ali kriminalne grupe koje organizuju sverc ljudi imajuiskusne vodice koji jako dobro poznaju ovaj kraj", izjavio je za IWPR Boris Vojvodic, glavni inspektor za pograncne poslove u zajecarskoj policiji.

Vojvodic primecuje da su mnogi medju ilegalnim imigrantima iz Iraka i Avganistana, koje je policija uhapsila, prethodno dobili u Bugarskoj status izbeglica sto im omogucava da tu zemlju koriste kao odskocnu dasku za ulazak u Evropsku uniju.

Vecina njih pokusava da udje u Srbiju duz dela granice od 109 kilometara koju obezbedjuje zajecarska policija i Vojska Srbije i Crne Gore.

Zeljko Pogarcic, sef odseka pograncne policije u Zajecaru, opisao je na koji nacin ilegalni imigranti obicno pokusavaju da udju u zemlju. "Grupe se ukrcaju u kombi vozila... tako dolaze do blizine bugarsko-srpske granice i tamo se vrsi primopredaja ljudi izmedju bugarskih i srpskih kriminalnih grupa".

Pogarcic pokazuje na stari put koji se proteze paralelno uz glavni put pored Zajecara. Ovaj put je obrastao zbnjem i drvecem da je skoro nevidljiv, a kriminalcima sluzi kao idealno prirodno skroviste dok cekaju ilegalne imigrante koje vodici prevode preko granice. Kriminalne grupe na srpskoj strani granice ih potom odvoze u kamionima ili kombi vozilima.

Zajecarski policajci navode za IWPR da ilegalne imigrante sverceri kriju i prebacuju na sve moguće nacine – u kontejnerima kamiona sa duplim dnom, na dnu kamionske prikolice sa otvorenom ciradom ili na spratu dvospratnih autobusa i slicno.

Sverceri cesto ilegalne imigrante ostavljaju na cedilu pre nego sto stignu do svojih destinacija. Ponekad ih sverceri ostavljaju na nekoj od naplatnih rampi na autoputu E75 kroz Srbiju, tvrdeci da je to granica sa Madjarskom.

Lokalni vozaci kamiona i autobusa, zeljni dobre zarade sa strane, i mestani iz okolnih sela koji dobro

poznaju teren, te rade kao vodici, takodje su umesani u ovaj unosan posao, tvrdi policija.

Zbog velikog novca koji je u igri u poslovima krijumcarenja ljudi, kriminalne grupe su u mogucnosti da koriste najnoviju komunikacionu tehniku i najmodernija vozila. Pogarcic priznaje da su takodje otkriveni slucajevi korumpiranih pripadnika vojske i policije koje su placale svercerske kriminalne grupe.

Prema njegovim recima, hvatanje imigranata i kriminalaca predstavlja beskrajnu igru macke i misa. Policija se uvek trudi da postavi zasede na drugim mestima, da menja rute pogrnicnih patrola, ali i da po dubini teritorije postavlja kontrolne punktove. Ipak, cini se da su sverceri uvek jedan korak ispred.

Zbog nedostatka novca za sofisticiranu tehniku za nadgledanje granice i nedostatka ljudstva otezava srpskoj policiji posao prikupljanja informacija i saznanja o aktivnosti kriminalnih mreza i njihovim planovima.

KINEZI NA SRPSKIM GRANICAMA

Srpska policija i medjunarodni eksperti rekli su IWPR-u da granica na jugu Srbije postaje sve vaznija tacka tranzita za drzavljanke Kine koji pokusavaju da se domognu drzava clanica Evropske unije.

"Kinezi su ponovo aktuelni. Dobri su u krijumcarenju, a kineski imigranti su skloni tome da se oslanjaju na svoje sunarodnike", naglasio je za IWPR jedan dobro obavesten medjunarodni izvor. "Ako pogledate mapu, videcete da su Kinezi koji borave u Srbiji skoncentrisani upravo u gradovima duz svercerskih puteva - poput Pristine, Novog Pazara, Beograda, Sarajeva..."

Predrag Zlatic iz srpskog Ministarstva unutrasnjih poslova se slaze s takvom ocenom, dodajuci da je medjunarodna administracija na Kosovu problem ucinila tezim ukidanjem viznog rezima u pokrajini za drzave kojima je, inace, potrebna viza za ulazak u Srbiju. To je, kaze on, podstaklo Kineze, Kurde i druge da Kosovo koriste kao prvu etapu na putu kroz Srbiju ka zapadnoj Evropi.

Priliv kineskih drzavljana, koji dolaze u Evropsku uniju iz Srbije, zadavao je velike glavobolje Briselu u vreme rezima Slobodana Milosevica. Zahvaljuci posebnim vezama koje je Beograd negovao sa Pekingom, gradjanima Kine bilo je omoguceno da nesmetano dolaze u Srbiju i dobijaju boravisne dozvole da bi se potom mnogi od njih zaputili ka Evropskoj uniji.

U to vreme, sredinom i krajem devedesetih godina, neki domaci i strani mediji su tvrdili da je cak oko 60.000 kineskih drzavljana dobilo boravisne dozvole u Srbiji. Ova brojka je preuvelicana: vecina eksperata tvrdi da je realnosti bliza brojka od 10.000 ljudi.

U cilju sprecavanja nekontrolisanog priliva kineskih drzavljana, nova demokratska vlada je uvela strog vizni rezim cime je dramaticno smanjen broj Kineza koji pristizu u Srbiju.

Medjutim, policija tvrdi da je tokom prethodne dve godine doslo do svezeg priliva putem ilegalnih ulazaka u Srbiju, ali da ovoga puta kineskim imigrantima pomazu njihovi sunarodnici koji su se nastanili u zemlji.

BRISSEL IZNOSI PLAN ZA SPASAVANJE

Evropska pomoc je usredsredjena na reforme i modernizaciju srpske pograncne policije, s ciljem da policija preuzme poslove obezbedjenja granice koje obavlja vojska, te na modernizaciju granicnih prelaza.

Nekoliko institucija kao sto je OEBS, Evropska agencija za rekonstrukciju, EAR, britanska vladina agencija za medjunarodnu pomoc, DFID, i druge nacionalne i medjunarodne organizacije ukljucene su u ove aktivnosti. Pomoc Srbiji takodje pristize kroz program Evropske unije za zemlje zapadnog Balkana - CARDS, Program pomoci za obnovu, razvoj i stabilizaciju - u dve kljucne oblasti kooperacije - pravosudje, unutrasnji poslovi i razvoj administrativnih institucija.

Smatra se da posebno vaznu ulogu u procesu modernizacije i reforme u policiji, kao i u kontroli granica, igra OEBS ciji je zadatak da koordinise aktivnosti svih medjunarodnih organizacija koje su angazovane na tim procesima.

Kako je za IWPR izjavila Alesandra Manugera, menadzer programa za pograncnu policiju pri sektoru za reforme u policiji Misije OEBS-a u Srbiji i Crnoj Gori, prvi zadatak je da kontrolu granice u Srbiji policija preuzme od vojske, kao i da se pomogne u drugim vitalnim oblastima kao sto je nabavka nove opreme i organizovanje obuke.

Sume novca koje su u igri nisu male. To vec ukazuje na meru evropske zabrinutosti za ove probleme u regionu. Samo u toku 2003. godine, Evropska agencija za rekonstrukciju, EAR, je izdvojila 12 miliona evra za projekat podrške organima unutrasnjih poslova u Srbiji. Najveci deo tog novca, oko sedam miliona evra, bio je namenjen upravo pograncnoj policiji.

Pomoc obuhvata i nabavku terenskih patrolnih vozila i sistema za nadgledanje reka i jezera, koji ce smanjiti potrebu za patrolnim camcima. Posebno je vazna instalacija kamera koje reaguju na toplotu na granicnim prelazima koje ce omoguciti policiji da proveri da li ima ljudi skrivenih u spediterskim kamionima, pogotovo onim sa TIR oznakom pored tablica. TIR sistem omogucava vozacima kamiona sa zapecacenim kontejnerima da brzo prolaze kroz tranzitne zemlje, pri cemu lokalne carinske sluzbe ne otvaraju kontejnere radi provere tereta.

Osim modernizacije policije, Evropska unija investira i u Program integrisanog upravljanja granicom, koji podrazumeva modernizaciju granicnih prelaza, sto bi, s jedne strane, omogucilo efikasan promet ljudi i roba kroz Srbiju, ali istovremeno ojacalo kontrolu i suzbijanje kriminalnih aktivnosti. U 2004. godini, Evropska agencija za rekonstrukciju, EAR, izdvojila je 6 miliona evra za sprovedjenje ovog program u Srbiji.

Na najznacajnijoj medjunarodnoj saobracajnoj ruti kroz Srbiju, poznatoj kao i Koridor 10, koja se proteze od Madjarske do Makedonije, novcem Evropske komisije se vec finansira rehabilitacija i obnova granicnog prelaza kod Horgosa. Radi se o najznacajnijem prelazu na granici sa novom clanicom Evropske unije - Madjarskom. Granicni prelaz Batrovci prema Hrvatskoj takodje se renovira.

Evropska agencija za rekonstrukciju, EAR, sada planira i modernizaciju granicnog prelaza Presevo na jugu Srbije ka Makedoniji i Grckoj. Ovaj prelaz je trenutno usko grlo za medjunarodni saobracaj duz Koridora 10. Modernizovanjem granicnog prelaza kod Preseva povecace se njegov kapacitet i obezbedice se bolji uslovi za policijske i carinske provere.

Osim medjunarodne pomoci, Beograd je i sam preduzeo neke korake radi priblizavanja evropskim standardima.

Kako bi se sto efikasnije suzbilo krijumcarenje i trgovina ljudima, Srbija je uspostavila tesnu saradnju sa medjunarodnom policijskom mrezom Interpol. Takodje je uzela ucesca u zajednickim policijskim akcijama protiv krijumcarenja i trgovine ljudima na regionalnom nivou. Jedna od ovih akcija - operacija "Miraz" 2003. godine - okupila je policije iz Srbije i Crne Gore, Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske,

Makedonije, Grčke, Mađarske, Moldavije, Rumunije i Slovenije, koje su izvršile na hiljade racija sirom regiona, hapseci nekoliko stotina lica osumnjicanih za trgovinu ljudima.

Osim intenziviranja policijskog rada na terenu, uvedene su promene i u viznom režimu prema zemljama odakle dolazi najveći broj imigranata, kao što je to Moldavija.

U MEDJUVREMENU, SVE PO STAROM

Predrag Zlatić iz srpske policije, međutim, naglasava da je zbog opšte ekonomske krize u Srbiji, policija u pograničnim aktivnostima primorana da se u praksi oslanja na zastarele, klasične policijske metode – sve dok evropska pomoć ne stigne i do mesta kao što je Zajecar.

"Potrebno je opremiti granicne prelaze, zaposliti prave ljude da odrade posao", kaže Zlatić. "Potrebna nam je kompjuterska oprema i termovizione kamere".

Vrednost samo jedne termovizione kamere, nezamenljive u otkrivanju ljudi skrivenih u vozilima, kakvu koriste zapadne policije i koja nepogresivo otkriva coveka u bilo koje doba dana i noci, meri se desetinama hiljada dolara – što prevazilazi mogućnosti budžeta srpske policije.

Analiticari se slazu da se delotvoran sistem kontrole srpske granice ne može uspostaviti bez snazne podrške medjunarodne zajednice.

Signali koji pristizu iz Evropske unije i medjunarodne zajednice ukazuju da je pomoc Srbiji u tom pogledu već na putu.

Daniel Sunter je saradnik IWPR-a iz Beograda.

Location: [Africa](#)
[Middle East](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/evropska-porozna-spoljna-granica>